

Сергійчук В.В.

аспірант,

ВНЗ «Національна академія управління»

РОЗМЕЖУВАННЯ РОЗГОЛОШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ВІД СУМІЖНИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА СУБ'ЄКТИВНОЮ СТОРОНОЮ

Однією з найнебезпечніших загроз в інформаційній сфері для України є витік інформації, інформації що становить державну таємницю. З метою її охорони в Кримінальному кодексі України було закріплено ряд норм, спрямованих на її охорону, зокрема встановлено відповідальність за розголошення державної таємниці, втрату документів, що містять державну таємницю, передачу або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, які стали предметом дослідження.

Не дивлячись на те, що спільним для вказаних злочинів є безпосередній об'єкт – суспільні відносини у сфері охорони державної таємниці або конфіденційної інформації, ці злочини мають певні відмінності в суб'єктивній стороні їх складів, тому потребують самостійного аналізу [1, с. 383].

Суб'єктивна сторона злочину – це сукупність ознак, що характеризують внутрішній прояв злочину, тобто психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння.

Ознаки суб'єктивної сторони складу злочину поділяються на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових належить умисел (прямий або непрямий) та необережність (злочинна самовпевненість або злочинна недбалість). До факультативних ознак суб'єктивної сторони складу злочину належить: мотив, що визначається як внутрішні спонукання, якими керується особа при вчиненні злочину; мета, яка є бажаним результатом, якого прагне досягти винний; емоційний стан [2, с. 51].

Костарьова Т.А. зазначає, що при розмежуванні злочинів за формою вини необхідно пам'ятати, що умисел і необережність – явища не абстрактні, а наповнені конкретним змістом. Вина характеризує психічне ставлення винного до вчиненого. Об'єктивну характеристику злочину, яка охоплюється умислом або необережністю, які усвідомлюються винним, що в теорії кримінального права називають предметним змістом провини [3].

Відповідно до статті 328 Кримінального кодексу України розголошенням державної таємниці є розголошення відомостей, що становлять державну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, за відсутності ознак державної зради або шпигунства.

Згідно з статтею 329 Кримінального кодексу України втратою документів, що містять державну таємницю є втрата документів або інших матеріальних носіїв секретної інформації, що містять державну таємницю, а також предметів, відомості про які становлять державну таємницю, особою, якій вони були довірені, якщо втрата стала результатом порушення встановленого законом порядку поводження із зазначеними документами та іншими матеріальними носіями секретної інформації або предметами.

Передачею або збиранням відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни є передача або збирання з метою передачі іноземним підприємствам, установам, організаціям або їх представникам відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, за відсутності ознак державної зради або шпигунства. Обтяжуючою обставиною є, якщо вказані дії, вчинені з корисливих мотивів, або такі, що спричинили тяжкі наслідки для інтересів держави, або вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб – стаття 330 Кримінального кодексу України [4].

Суб'єктивна сторона злочину передбаченого статтею 328 Кримінального кодексу України – це будь-яка форма вини: як умисел (прямий чи непрямий), так і необережність (самовпевненість чи недбалість). Обов'язковою ознакою вини є усвідомлення суб'єктом того, що відомості, які розголошуються, становлять державну таємницю, і що вони доводяться до відома сторонніх осіб. Мотив і мета розголошення державної таємниці можуть бути різними і на кваліфікацію вчиненого не впливають [5, с. 985-986].

Таким чином, якщо особа вважає, що передає іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомості, що становлять державну таємницю або розголошує відомості, що становлять державну таємницю, а насправді ці відомості становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, а тому, вчинене нею діяння не може кваліфікуватись за статтею 328 Кримінального кодексу України.

Суб'єктивна сторона злочину передбаченого статтею 329 Кримінального кодексу України характеризується змішаною формою вини: до порушення правил можливий як умисел, так і необережність, а до самої втрати – тільки необережність [5, с. 987-988].

Проаналізувавши ознаки суб'єктивної сторони складу злочинів передбачених статтями 328-329 Кримінального кодексу України можна дійти висновку, що злочин передбачений статтею 328 Кримінального кодексу України може мати змішану форму вини, а саме, умисел щодо діяння, а необережність щодо наслідку. Таким прикладом розголошення відомостей, що становлять державну таємницю є той випадок коли особа умисно порушила умови зберігання вказаної інформації або розмножувала зазначену інформацію, і як наслідок передавши свій цифровий пристрій третій особі, з необережності розголосила відомості, які становлять державну таємницю.

Суб'єктивна сторона злочину передбаченого статтею 330 Кримінального кодексу України характеризується прямим умислом [5, с. 989].

Варто також звернути увагу на те, що відмежуванням за суб'єктивною стороною злочину передбаченого статтею 330 Кримінального кодексу України від розголошення державної таємниці є вчинення злочину з корисливого мотиву, зазначена обставина є не тільки кваліфікуюча, а і факультативною ознакою суб'єктивної сторони складу злочину, яка характеризує внутрішні спонукання особи, якими вона керується при вчиненні злочину.

Отже, розмежування злочинів за суб'єктивною стороною – дуже складний аналітичний процес, оскільки, якщо – діяння (об'єктивна сторона складу злочину) завжди передбачена в диспозиції статті Кримінального кодексу України, то для встановлення суб'єктивної сторони складу злочину необхідно виокремити психічне ставлення особи, до вчиненого нею діяння.

З наведених вище положень можна зробити висновок, що аналіз суб'єктивної сторони складу злочину відіграє дуже значну роль під час кваліфікації, оскільки дозволяє розмежовувати, в тому числі злочини у сфері охорони державної таємниці між собою.

Варто також наголосити на необхідності внесення до закону про кримінальну відповідальність, а саме, в статтю 328 Кримінального кодексу України змін, визначивши додаткову кваліфікуючу обставину – вчинення злочину з корисливого мотиву, яка буде не тільки кваліфікуюча, а і факультативною ознакою суб'єктивної сторони складу злочину, що характеризуватиме внутрішні спонукання особи, якими вона керується при вчиненні злочину.

Список використаних джерел:

1. Бажанов М.І. Кримінальне право України: Особлива частина / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов. // Юрінком Інтер. – 2005. – 544 с.
2. Савченко А.В. Кримінальне право України. Загальна частина. / А.В. Савченко, Ю.Л. Шуляк. // Центр учбової літератури. – 2014. – 156 с.
3. Жалинський А.С., Ігнатов О.М., Костарьова Т.А., Котів В.П., Красіков Ю.А., Минязева Т.Ф., Побегайло Е.Ф., Рагог А.І. Кримінальне право Росії. Підручник для вузів. В 2-х томах. Том 1. Загальна частина. – М.: Норма. – 1997. Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/ugolovnoe-pravo-4/index.htm>.
4. Кримінальний кодекс України від 28.11.2019 № 2341-III [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>.
5. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.]. // Видавничий дім. – 2003. – 1304 с.

Солятецький Б.І.

курсант,

Науковий керівник: Сарнавський О.М.

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

Національна академія Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ

Кримінальне процесуальне законодавство України передбачає можливість звільнення осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, від кримінальної відповідальності на стадіях досудового розслідування та судового провадження (§ 2 глава 24 КПК України) [1]. Кримінально-правове регулювання такого звільнення здійснюється нормами розділу IX «Звільнення від кримінальної відповідальності», статей 97 та 106 розділу XV «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх» Загальної частини КК України, а також нормами окремих статей Особливої частини КК України.

Передбачені законом випадки (види) звільнення від кримінальної відповідальності класифікують за різними підставами (критеріями), які відображають окремі особливості, що властиві різним групам цього звільнення. Залежно від місця розташування у законі відповідної